

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi (HE 153/2024 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu asiayhteyden mukaisesti kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Vuoden 2024 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä tuloarviota korotetaan noin 525 milj. eurola ja määrärahoja vähennetään noin 442 milj. eurolla.

Tuloarviot. Tuloarvioiden tarkistukset perustuvat valtiovarainministeriön syyskuun ennusteesseen ja kertymätietoihin. Verotuloarviota korotetaan nettomääräisesti 143 milj. eurolla. Korotettavaksi esitetään mm. perintö- ja lahjaveron (320 milj. euroa), tupakkaveron (164 milj. euroa) ja yhteisöveron (81 milj. euroa) tuottoarvioita. Tupakkaveron tuottoarviota nostaa verotuoton siirtyminen vuodelta 2025 kuluvalle vuodelle, koska tupakkatuotteita yleensä varastoidaan eli luovutetaan verolliseen kulutukseen suuria määriä ennen veronkorotusta. Arvonlisäveron (-252 milj. euroa), ansio- ja pääomatuloveron (-141 milj. euroa) sekä varainsiirtoveron (-56 milj. euroa) tuottoarvioita puolestaan vähennetään.

Sekalaisten tulojen arviota ehdotetaan korotettavan 303 milj. eurolla, mikä aiheutuu pääosin aiemmilta vuosilta siirrettyjen määrärahojen peruutuksista (200 milj. euroa). Arviota nostaa myös mm. puolustusministeriön hallinnonalan tulot (57 milj. euroa), jotka kertyvät Yhdysvalloista tehtävien puolustusmateriaalihankintojen ennakkomaksujen kasvaneista koroista.

Hallitus esittää lisäksi korotettavaksi korkotuloarviota (noin 79 milj. eurolla) toteutuneiden sijoitusten sekä korkotasokehityksen perusteella.

Määrärahat. Suurimmat määrärahojen lisäykset esitetään liikenne- ja viestintäministeriön (noin 139 milj. euroa), opetus- ja kulttuuriministeriön (noin 120 milj. euroa) sekä maa- ja metsätalousministeriön (noin 84 milj. euroa) hallinnonaloille. Suurimmat vähennykset puolestaan esitetään

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Yleisperustelut

puolustusministeriön (noin -378 milj. euroa), työ- ja elinkeinoministeriön (noin -335 milj. euroa) ja valtiovarainministeriön (noin -64 milj. euroa) hallinnonaloille.

Pääosin muutokset liittyvät tarvearvioiden tarkentumisiin ja ajoitusmuutoksiin, kuten EU-jäsenmaksun (-150 milj. euroa) ja valtionvelan hoitomenojen (-57 milj. euroa) alentaminen ja monitoimihävittäjien hankinnan maksumäärärahan ajoitusmuutos (-436 milj. euroa).

Suurimmat harkinnanvaraiset määrärahalisäykset esitetään Suomen arkkitehtuuri- ja designmuoseosäätiön pääomittamiseen (58 milj. euroa), Naton puolustussuunnittelun toteuttamiseen, integrointiin ja yhteensovittamiseen sekä rauhanajan tehtäviin osallistumisen kustannuksiin (vajaat 23 milj. euroa), Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin ja investointeihin (vajaat 24 milj. euroa) sekä suojelupoliisin suorituskyvyn turvaamiseen (5 milj. euroa).

Valtuuksia ehdotetaan tarkistettavaksi mm. puolustusmateriaali- ja liikennehankkeissa. Esimerkiksi Ukrainalle myönnettyjen tukipakettien 24 ja 25 puolustusmateriaalin korvaamiseksi Puolustusvoimien UKR 2023 -tilausvaltuutta korotetaan noin 277 milj. eurolla vuosille 2028—2032 ajoittuviin hankintoihin.

Eduskunnan suostumukset. Kolmannen lisätalousarvion hyväksymisen myötä valtio saa luopua omistuksistaan Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä vähintään 33,4 prosenttia. Lisäksi valtio saa luopua omistuksesta Finavia Oy:ssä ja VR Yhtymä Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kummasakin yhtiössä vähintään 50,1 prosenttia.

Talousarvioon esitetään otettavaksi myös eduskunnan suostumus siihen, että Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan siirtämään Suomen Ylioppilaskiinteistöt Oy:n valtion omistamat osakkeet hallinnansiirtona valtiovarainministeriölle osakkeiden käyvällä arvolla (noin 171 milj. euroa).

Tasapaino. Hallituksen esitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 967 milj. eurolla. Valtion vuoden 2024 nettolainanotoksi arvioidaan noin 11,8 mrd. euroa ja budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 168 mrd. euroa vuoden 2024 lopussa, mikä on noin 60 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kolmannen lisätalousarvion jälkeen kuluvan vuoden jakamaton varaus on 301 milj. euroa, kun huomioidaan kehyksen hinta- ja rakennemuutokset sekä kehysmenojen vähenys.

**Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Pääluokka 23**

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää, että valtio saa luopua 100-prosenttisesta omistuksestaan Finavia Oyj:ssä ja VR Yhtymä Oyj:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää molemmissa yhtiöissä vähintään 50,1 prosenttia kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta.

Hallitus esittää myös, että valtio saa luopua enemmistöomistuksestaan Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oyj:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta vähintään 33,4 prosenttia. Valtion omistusosuus ja voimassa oleva omistuksen alaraja ovat Gasum Oy:ssä ja Posti Group Oyj:ssä 50,1 prosenttia. Kemijoki Oy:ssä nykyinen omistusosuus on 50,1 prosenttia ja sille asetettu alaraja nolla prosenttia. Omistusosuuden alarajan nosto Kemijoki Oy:ssä johtuu siitä, että yhtiölle on asetettu strateginen intressi. Samalla kumotaan tarpeettomana vuoden 2016 toisen lisätalousarvion momentille 23.10.88 kirjattu ehto, jonka mukaan valtio saa luopua omistuksestaan Kemijoki Oy:ssä kokonaan sen jälkeen, kun yhtiötä koskeva osakassopimus on allekirjoitettu.

Selvitysosan mukaan omistusrajamuutokset perustuvat valtioneuvoston 23.5.2024 hyväksymään valtion omistajapolitiikkaa koskevaan periaatepäätökseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa momentilta ilmenee lisäksi, että omistusrajamuutokset edellyttävät eduskunnan suostumusta valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 3 §:n mukaisesti.

YHTEENVETO

Hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 441 962 000 euron vähennystä, tuloarvioihin (pl. nettolainanotto ja velanhallinta) 525 395 000 euron lisäystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 967 357 000 euron vähennystä.

Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja lisätalousarviot huomioon ottaen 87 555 492 000 euroa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 153/2024 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi.

Eduskunta päättää, että vuoden 2024 kolmatta lisätalousarviota sovelletaan 18.11.2024 alkaen.

Helsingissä 5.11.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Krista Mikkonen vihr (osittain)
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Aki Lindén sd (osittain)
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Joona Räsänen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Eeva Kalli kesk
varajäsen Minja Koskela vas (osittain)
varajäsen Mikko Lundén ps
varajäsen Saku Nikkanen sd (osittain)
varajäsen Henrik Wickström r
varajäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteereinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Mari Nuutila
valiokuntaneuvos Jonna Berghäll
tarkastusneuvos Minna Tiili

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 1/sd

Vastalause 1/sd

Yleisperustelut

Esityksessä vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi tuloarviota korotetaan noin 525 milj. eurolla ja määrärahoja vähennetään noin 442 milj. eurolla. Muutosten taustalla olevat syyt ovat suurelta osalta teknisiä: Tupakkaveron tuottoa siirtyy tulevalta vuodelta kuluvalle vuodelle (164 milj. euroa) ja monitoimihävittäjien hankinnan maksumäärärahan ajoitusmuutos (-436 milj. euroa) pienentää menoarvioita.

Kesken vuotta hätäisesti toteutetusta ennätyksellisestä arvonlisäverotuksen kiristyksestä huolimatta ovat luvut julkisen talouden kestävyys- ja hallituksen tavoitteiden näkökulmasta huolestuttavia. Kokonaisuudessaan lisätalousarvion tarkennetut ennusteet piirtävät kuvaa ennakoitua synkempänä ja pidempään jatkuneesta laskusuhdanteesta ja hallituksen myöhäisistä ja riittämättömistä toiminnoista tilanteen korjaamiseksi.

Heikkoa kasvua ja sen myötä paisunutta alijäämää selittää osaltaan rakennusalan ja ennen kaikkea asuntorakentamisen romahdus. On todennäköistä, että suuntaamalla sektorille korjaavia ja luottamusta vahvistavia toimenpiteitä jo syksyllä 2023, olisi taantumaa voinut merkittävästi lieventää ja nopeuttaa Suomen talouden paluuta kasvu-uralle.

Lisäksi hallitus olisi voinut vahvistaa verotulokertymää toimenpiteillä, joilla veroasteen laskua olisi jarrutettu jo vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa. Näin Suomi olisi voinut välttää kesken vuoden tehtävän historiallisen suuren yleisen arvonlisäveron korotuksen tasolle 25,5 prosenttia. Ennakoimattomasti ja äärimmäisen lyhyellä varoitusaikalla toteutettu korotus heikossa suhdanteessa on omalta osaltaan hidastanut ja heikentänyt talouden elpymistä.

Hallituksen tulisi keskittyä valmistelemaan talouspolitiikan suunnanmuutosta tasapainoisemman sopeutuksen ja uskottavan kasvuohjelman toteuttamiseksi, jotta vuodesta 2025 eteenpäin välttäisimme pitkittyvän taantuman ja liiallisiksi paisuvat alijäämät. Kasvutyöryhmä asettaminen oli hyvä päätös, mutta sekin auttamattoman myöhässä. Nyt todellisia kasvutoimia joudutaan odottamaan yli hallituskauden puolen välin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkistaa talouspoliittista linjaansa vauhdittamalla kasvutoimia ja toteuttamalla sopeutusta tasapainoisemmin.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo eduskuntaan esityksen, jolla luovutaan kasvua tuhkauttavista korotuksista alimpiin ALV-prosentteihin vuoden 2025 talousarviossa.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 1/sd

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa pienten yritysten ALV-velvollisuuden alarajaa 30 000 euroon.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Eduskunnan suostumukset

Toinen merkittävä kokonaisuus on useampien valtionyhtiöiden omistusrajojen alentaminen, joiden myötä valtio saisi valtuuden luopua enemmistöomistuksestaan useassa kansallisesti merkittävässä yhtiössä. Valtion omistusten hätäinen myynti nykyisessä markkinatilanteessa, varsinkin mikäli niillä rahoitetaan tosiasiassa jatkuvia menoja kuten väylien kehittämistä ja kunnossapitoa, ei ole viisasta talouspolitiikkaa. Tässä yhteydessä on aiheellista kysyä, onko näiden toimien tosiasiallisena tavoitteena saada vajeet hetkellisesti ja hallituskaudella näyttämään todellista pienemmillä. Tuottavan omaisuuden myyminen pysyväisluonteisten menojen kattamiseksi ei paranna julkista taloutta pitkällä aikavälillä.

Esityksessä lisätalousarvion hyväksymisen myötä valtio saa luopua omistuksistaan Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä vähintään 33,4 prosenttia. SD ryhmä esittää että valtion tulee säilyttää enemmistöosuutensa näissä yhtiössä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta muuttaa momentin perusteluja siten, että valtion omistusosuus Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oy:ssä pidetään vähintään 50,1 prosentissa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin ja

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 1/sd

että edellä ehdotetut 3 lausumaa hyväksytään.

Helsingissä 5.11.2024

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Suna Kymäläinen sd
Aki Lindén sd
Pia Viitanen sd
Saku Nikkanen sd

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 2/kesk

Vastalause 2/kesk

Yleisperustelut

Pääministeri Orpon hallitus on rahoittamassa investointiohjelmaansa valtion omaisuudesta luopumalla, mutta ei ole avannut tarkemmin suunnitelmiaan julkisuudessa.

Nyt käsittelyssä olevan vuoden 2024 kolmannen lisätalousarvion yhteydessä hallitus esittää merkittäviä muutoksia liikennejärjestelmän toimivuuden kannalta keskeisten yhtiöiden omistusrajoihin ilman, että näitä on huolellisesti perusteltu tai että näistä on käyty laaja-alaista julkista keskustelua. Hallitus ei ole esittänyt perusteluita sille, miksi Finavia Oyj:ssä ja VR Yhtymä Oyj:ssä eduskunnan tulisi mahdollistaa 49,9 prosentin omistusosuuden myyntimahdollisuus sijoittajille.

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

88.Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Hallitus esittää, että valtio saa luopua 100-prosenttisesta omistuksestaan Finavia Oyj:ssä ja VR Yhtymä Oyj:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää molemmissa yhtiöissä vähintään 50,1 prosenttia kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta.

Keskusta pitää näitä yhtiöitä yhteiskunnan kannalta niin merkittävänä toimijoina, ettei omistusosuuden muutosta tule toteuttaa ainakaan ilman painavia perusteluita ja laajapohjaista parlamentaarista keskustelua siitä, mitä olisivat näiden yhtiöiden osittaisen yksityistämisen hyödyt suhteessa riskeihin. Kummatkin yhtiöt ovat Suomen liikennejärjestelmän toimivuuden ja sen alueellisen kattavuuden kannalta keskeisiä.

Keskusta ei tässä vaiheessa pidä tarkoituksenmukaisena muutoksia Finavia Oyj:ssä ja VR Yhtymä Oyj:ssä valtion omistusosuudeksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta muuttaa momentin perusteluja siten, että valtio saa luopua omistuksestaan Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oyj:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta vähintään 33,4 prosenttia. Samalla kumotaan tarpeettomana vuoden 2016 toisen lisätalousarvion momentille

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 2/kesk

23.10.88 kirjattu ehto, jonka mukaan valtio saa luopua omistuksestaan Kemijoki Oy:ssä kokonaan sen jälkeen, kun yhtiötä koskeva osakassopimus on allekirjoitettu, ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus käy merkittävien valtionyhtiöiden omistusosuuksien muutoksista avoimen ja laajapohjaisen parlamentaarisen keskustelun etukäteen ennen muutoksia periaatepäätökseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin ja

että edellä ehdotettu lausuma hyväksytään.

Helsingissä 5.11.2024

Markus Lohi kesk
Eeva Kalli kesk

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

Vastalause 3/vas

Yleisperustelut

Orpon hallitus jatkaa epäonnistunutta talouspolitiikkaansa. Hallitus on pitkittänyt ja syventänyt Suomen matalasuhdannetta kurjistavalla talouspolitiikallaan. Vuoden 2024 kolmas lisätalousarvio kertoo ennen kaikkea Suomen talouden huonosta tilasta. Kolmannessa lisätalousarviossa ansio- ja pääomatuloveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavaksi 141 milj. eurolla. Pitkittyneestä matalasuhdanteesta kertoo myös, että arvonlisäveron tuottoarviota ehdotetaan alennettavan 252 milj. eurolla. Vielä vuoden toisessa lisätalousarvioesityksessä ALV:in tuottoarviota ehdotettiin korotettavaksi 107 milj. eurolla yleisen ALV:in korotuksen myötä.

Kolmannessa lisätalousarviossa lisätään tuloja 525 milj. ja vähennetään menoja 442 milj. eurolla. Ennakoitua korkeammat tulot ja pienemmät menot eivät johdu siitä, että hallituksen talouspolitiikka olisi onnistunut kääntämään Suomen talouden kasvuun. Tuloarvion 525 milj. korotuksesta vain 143 milj. selittyy verotuloarvioiden nousulla. Tupakkaveron nosto yksinään selittäisi tämän. Sekalaisten tulojen arviota ehdotetaan korotettavaksi 303 milj. eurolla. Ehdotus sisältää muun muassa 200 milj. eurolla korotetun arvion aiemmilta vuosilta siirrettyjen määrärahojen peruutuksista. Lisätalousarvio myös paljastaa korkojen monisuuntaisen vaikutuksen. Korkea korkotaso tuo valtionbudjettiin myös lisätuottoja: korkotuloarviota ehdotetaan korotettavaksi 78,9 milj. eurolla toteutuneiden sijoitusten sekä toteutuneen korkotasokehityksen perusteella. Hallitus harjoittaa myös luovaa kirjanpitoa siirtämällä merkittäviä kulueriä myöhemmäksi. Esimerkiksi puolustusministeriön alaisuudesta löytyy monta kohtaa, jossa merkittäviä kuluja siirretään seuraavan hallituksen maksettavaksi satojen miljoonien edestä.

Myös valtion omaisuuden myyminen on kirjanpidollinen silmäkääntötempu. Valtion omaisuuden myyminen vähentää valtion nettovarallisuutta, joten vaikutus julkiseen talouteen on sama kuin lisävelan ottamisella. Valtion omistajapolitiikalla on ollut merkittävä rooli Suomen teollisessa rakennemuutoksessa ja vaurastumisessa. Omistajapolitiikka on edelleen keskeinen talous- ja yhteiskuntapolitiikan työkalu, jonka avulla voidaan turvata huoltovarmuus ja monia julkisia peruspalveluita, ohjata talouden kestävästä kehitystä pitkäjänteisesti sekä vahvistaa valtion kassaa. Hallitus on nyt kuitenkin heikentämässä merkittävästi valtion kykyä harjoittaa yhteiskunnan kokonaisetua palvelevaa omistajapolitiikkaa avaamalla strategisesti keskeisiä valtionyhtiöitä yksityiselle voitontavoittelulle.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

Yksityiskohtaiset perustelut

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

10. Omistajaohjaus

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Lisätalousarviossa ehdotetaan muutoksia joiden puitteissa valtio voi myydä omistuksiaan Gasum Oy:ssä, Kemijoki Oy:ssä ja Posti Group Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta vähintään 33,4 prosenttia sekä siten, että valtio saa luopua omistuksestaan Finavia Oy:ssä ja VR Yhtymä Oy:ssä siten, että valtion omistusosuudeksi jää kussakin yhtiössä vähintään 50,1 prosenttia kaikkien osakkeiden tuottamasta äänivallasta.

On syytä huomata, ettei edes 50,1 prosentin osuus turvaa täysin pääomistajan intressejä ja valtaa. Vaikka valtiolla olisi yli 50 prosentin enemmistö, on sen huomioitava kaikkien muiden omistajien intressit ja näkökulmat, tai muuten valtio voi pahimmassa tapauksessa olla oikeudessa, jos vähemmistöosakkaat katsovat, että valtio toimii heidän taloudellisen etunsa vastaisesti. Tämä kaaventaa oleellisesti valtion mahdollisuuksia harjoittaa suunnitelmallista ja strategista talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa omistajuuden keinoin. Reilun kolmanneksen omistajaosuudella mahdollisuudet ovat vielä oleellisesti tätäkin vähäisemmät.

Esimerkiksi VR on keskeinen toimija, jos ja kun haluamme taata suomalaisille kattavat, sujuvat, kohtuuhintaiset ja ilmastoystävälliset mahdollisuudet liikkumiseen. Raideliikenteen kehittäminen on myös oleellinen komponentti liikennesektorin päästöjen vähentämisessä. Mikäli mukaan tulee muita omistajia, heikkenee valtio-omistajan kyky ohjata yhtiötä kokonaisyhteiskunnalliset näkökulmat huomioivalla tavalla. Jos VR:ää myydään, tarkoittaa se mitä todennäköisimmin omistuksen merkittävän osuuden siirtymistä ulkomaille. Tyypillisesti Suomessa omaisuutta siirtyy nykyään merkittävältä osin ulkomaisille sijoitusrahastoille, joiden osuus esimerkiksi Helsingin pörssissä on jo huomattava.

Myös Postilla, Kemijoella ja Gasumilla on keskeinen yhteiskunnallinen tehtävä, emmekä pidä pyrkimyksiä omistuksen vähentämisestä perusteltuina.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta muuttaa momentin perusteluja siten, että hallitus säilyttää valtion vähimmäisomistusosuuden VR:ssä ja Finaviassa 100 prosentissa sekä Postissa, Kemijoessa ja Gasumissa 50,1 prosentissa.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

Vastalauseen lausumaehdotus 1

Eduskunta edellyttää, että hallitus käyttää omistajavaltaansa aktiivisesti yhteiskunnallisen kokonaisedun varmistamiseen ja kestäväen siirtymän vauhdittamiseen ja päivittää yhtiökohtaiset omistajaintressit tämän tavoitteen mukaisiksi.

Vastalauseen lausumaehdotus 2

Eduskunta edellyttää, että valtio-omistaja toimii aktiivisesti sen varmistamiseksi, että Suomessa on kattava, luotettava, kohtuuhintainen ja ekologisesti kestävä raideliikenne.

Pääluokka 24

ULKOMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ulkoasiainhallinto

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Hallitus esittää momentille lisäystä 774 000 euroa. Lisäys aiheutuu ulkoministeriön hoitamien investointisuojasopimuskiistoihin liittyvien asianajopalveluiden hankinnasta. Investointisuojasopimukset antavat suuryrityksille mahdollisuuden haastaa valtioita suljettujen ovien takana käytävään oikeudenkäyntiin. Tällä tavalla ne pystyvät estämään progressiivisen politiikan esimerkiksi ilmastotoimissa tai vähintään aiheuttamaan valtiolle mittavat kustannukset. Näiden sopimusten vaarat ovat tulleet yhä selkeämmäksi ajan myötä. Suomelle asia on ajankohtainen, sillä sähköverkkoyhtiö Carunan ulkomaiset sijoittajat ovat ilmoittaneet haastavansa Suomen välimiesoikeuteen. Nyt hallitus käyttää 774 000 euroa veronmaksajien rahaa kalliiseen oikeudenkäyntiin, joka oltaisiin voitu välttää, jos Suomi olisi monen muun EU-maan tavoin eronnut ECT-sopimuksesta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta vähentää momentilta 774 000 euroa, joka on varattu investointisuojasopimuskiistoihin, ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 3

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan eroamista haitallisista investointisuojasopimuksista kuten ECT-sopimuksesta.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Sotilaallinen maanpuolustus

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 5 v)

Kolmannessa lisätalousarviossa ehdotetaan Ukrainalle myönnettyjen tukipakettien 24 ja 25 puolustusmateriaalin korvaamiseksi Puolustusvoimien UKR 2023 -tilausvaltuuden kasvattamista 277,2 milj. eurolla vuosille 2028—2032 ajoittuviin hankintoihin. Lisäksi vuosille 2024—2027 sisältyvän valtuuden käyttöä ehdotetaan lykkättävän 152,2 milj. euroa vuosille 2028—2032.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että momentin perusteluja muutetaan siten, että Ukrainalle myönnettyjen tukipakettien 24 ja 25 puolustusmateriaalin korvaamiseksi ehdotetaan Puolustusvoimien UKR 2023 -tilausvaltuuden kasvattamista 277 216 000 eurolla vuosille 2024—2027 ajoittuviin hankintoihin vuosien 2028—2032 sijasta, ja että hyväksytään seuraava lausuma:

Vastalauseen lausumaehdotus 4

Eduskunta edellyttää, että Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2024 (PVKEH 2024) -tilausvaltuuden vuosille 2024—2027 sisältyvän valtuuden käyttöä ei lykätä myöhemmäksi.

19. Monitoimihävittäjien hankinta (siirtomääräraha 5 v)

Monitoimihävittäjien hankintaan liittyvästä vuoden 2024 maksatusmäärärahasta ehdotetaan myöhennettävän 436 milj. euroa vuodelle 2028. Nämä vuodelle 2028 siirretyt kulut tulevat näkymään vasta seuraavan hallituksen budjetissa. Orpon hallitus yrittää siis siirtää satojen miljoonien edestä lisäkuluja seuraavan hallituksen budjettiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää momentille 436 000 000 euroa, jotta monitoimihävittäjien hankintaan liittyvästä vuoden 2024 maksatusmäärärahasta ei myöhennetä maksuja vuotta 2027 pidemmälle.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

TULOARVIOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Historiallinen ALV:in korotus ei ole onnistunut nostamaan verotuloja lainkaan. Yleisen ALV:in lisäksi hallitus aikoo korottaa vielä monien palveluiden ja hyödykkeiden, kuten lääkkeiden, alennettua arvonlisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin. ALV on regressiivinen vero, koska se kuormittaa pienituloisia suhteutettuna eniten. Eri ALV-kantojen korotukset ovat esimerkkejä hallituksen eriarvoistavasta politiikasta, joka kohdistuu erityisesti pienituloisiin. ALV:in korotukset myös syövät kokonaiskysyntää, jonka puute Suomen yrittäjienkin mukaan yksi Suomen talouden suurimmista ongelmista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme hyväksyttäväksi seuraavat lausumat:

Vastalauseen lausumaehdotus 5

Eduskunta edellyttää, että hallitus palauttaa yleisen arvonlisäverokannan 25,5 prosentista 24 prosenttiin.

Vastalauseen lausumaehdotus 6

Eduskunta edellyttää, että hallitus luopuu suunnitelmistaan siirtää useimmat 10 prosentin verokannassa olevat tavarat ja palvelut 14 prosentin verokantaan.

Vastalauseen lausumaehdotus 7

Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa veropoliittista linjaansa oikeudenmukaisemmaksi, enemmän suurituloisimpia ja varakkaimpia osallistavaksi ja ympäristöystävällisemmäksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että ehdotus vuoden 2024 kolmanneksi lisätalousarvioksi hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisena edellä todetuin muutoksin ja

että edellä ehdotetut 7 lausumaa hyväksytään.

Valiokunnan mietintö VaVM 15/2024 vp
Vastalause 3/vas

Helsingissä 5.11.2024

Laura Meriluoto vas
Minja Koskela vas